

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 2074/2021
15.09.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Марине Милановић, председника већа, Јелице Бојанић Керкез и Весне Станковић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Божидар Станисављевић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарство правде, коју заступа Државно правобранилаштво, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 495/20 од 21.01.2021. године, у седници већа одржаној дана 15.09.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 495/20 од 21.01.2021. године.

Образложење

Решењем Вишег суда у Београду П 565/18 од 25.06.2019. године укинута су клаузуле правноснажности и извршности пресуде Вишег суда у Београду П 565/18 од 11.12.2018. године и решења о исправци пресуде Вишег суда у Београду П 565/18 од 04.02.2019. године.

Пресудом Вишег суда у Београду П 565/18 од 11.12.2018. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца, па је обавезана тужена да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете исплати износ од 10.070.000,00 динара. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца преко досуђеног износа од 10.070.000,00 динара, а до траженог износа, односно за износ од 5.035.500,00 динара на име накнаде нематеријалне штете, као неоснован. Ставом трећим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца па је обавезана тужена да тужиоцу на име накнаде материјалне штете исплати износ од 19.500,00 динара. Ставом четвртим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца преко досуђеног износа од 19.500,00 динара, а до траженог износа, односно за износ од 48.000,00 динара на име накнаде материјалне штете, као неоснован. Ставом петим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 115.500,00 динара. Ставом шестим изреке, ослобађа се тужилац обавезе плаћања судских такси.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 495/20 од 21.01.2021. године, ставом првим изреке, одбијена је жалба тужиоца као неоснована и потврђено решење Вишег суда у Београду П 565/18 од 25.06.2019. године. Ставом другим изреке, преиначена је пресуда Вишег суда у Београду П 565/18 од 11.12.2018. године, исправљена решењем истог суда од 04.09.2019. године у ставу првом изреке, тако што је обавезана тужена да на име накнаде нематеријалне штете исплати тужиоцу износ од 4.000.000,00 динара, док је у преосталом делу за износ од још 6.070.000,00 динара тужбени захтев одбијен као неоснован. Ставом трећим изреке, одбијена је жалба тужене као неоснована и потврђена пресуда Вишег суда у Београду П 565/18 од 11.12.2018. године исправљена решењем истог суда од 04.09.2019. године у ставу трећем изреке. Ставом четвртим изреке, преиначено је решење о трошковима парничног поступка садржано у петом ставу изреке наведне пресуде Вишег суда у Београду, па је обавезана тужена да тужиоцу исплати износ од 88.500,00 динара на име трошкова целог поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, у преиначеном делу, тужилац је преко пуномоћника благовремено изјавио ревизију, сходно члану 403. став 2. ЗПП.

Испитујући побијану пресуду у смислу одредбе члана 408. у вези одредбе члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“ број 72/11, 55/14, 87/18 и 18/20), Врховни касациони суд је оценио да ревизија није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац се са ... година одазвао војном позиву за одслужење војног рока у касарну у Београду, где је истакао „приговор савести и неношења оружја“, након чега је правноснажном пресудом Војног суда у Београду 1К 191/85 од 12.06.1985. године осуђен на казну затвора у трајању од 3 године. На основу решења Казнено – поправног дома за осуђене малолетнике у Ваљеву од 08.02.1988. године пуштен је на условни отпуст који је трајао до истека времена на које је изречена казна, до 07.05.1988. године. Тужилац је био лишен слободе 1007 дана. У Војном затвору у Београду провео је око три месеца, затим је кратко боравио у Окружном затвору у Београду, а затим је до краја одслужења казне затвора боравио у затвору у Ваљеву. Осим месец дана по пријему у карантин у затвору у Ваљеву, који је трајао око месец дана у коме је васпитач „понижавао“ затворенике виком и на друге сличне начине, тужилац није имао лош третман у затвору. Мучила га је несаница, због чега је узимао лекове за спавање, а излазак из затвора му је био много стреснији него сам боравак у њему, јер се вратио у село у ... у ... српску средину где је било незамисливо да неко одбије да иде у војску, због чега су се према њему односили са подозрењем и омаловажавањем. Одлазак у затвор је лоше утицао на његово самопоуздање, теже се уклапао у средину, а одразио се и на налажење посла. Његов боравак у затвору био је стресан и за његове родитеље. Тужилац је рехабилитован решењем Вишег суда у Сремској Митровици Рех 54/16 од 10.07.2017.

године, којим је утврђено да је пресуда Војног суда ништава од тренутка њеног доношења, као и њене правне последице и да се тужилац има сматрати неосуђиваним лицем, које је потврђено решењем Апелационог суда у Новом Саду Рехж 185/17 од 03.10.2017. године. Захтевом од 06.11.2017. године тужилац се неуспешно обраћао Министарству правде – Комисији за рехабилитационо обештећење ради исплате нематеријалне и материјалне штете у вансудском поступку.

На потпуно и правилно утврђено чињенично стање нижестепени судови су правилно применили материјално право, одредбу члана 26. Закона о рехабилитацији („Службени гласник Републике Србије“ број 92/11) када су нашли да тужилац има право на накнаду нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због лишења слободе у складу са Законом којим се уређују облигациони односи и да је тужена у обавези да ту штету и надокнади.

Оцењујући све околности конкретног случаја и то да је тужилац лишен слободе и осуђен на казну затвора коју је у претежном делу издржао, првостепени суд је закључио да износ од 10.070.000,00 динара представља правичну накнаду, због чега је и одлучио као у ставу првом изреке.

Налазећи да је првостепени суд, на правилно и потпуно утврђено чињенично стање погрешно применио одредбу члана 200. став 2. Закона о облигационим односима, другостепени суд је побијану пресуду у том делу преиначио, закључивши да правичну накнаду тужиоцу за претрпљене душевне болове због неоснованог лишења слободе представља износ од 4.000.000,00 динара, којим ће се износом постићи сатисфакција тужиоца.

Одредба члана 200. став 2. Закона о облигационим односима обавезује суд да приликом одлучивања о захтеву о накнади нематеријалне штете, као и висини њене накнаде, води рачуна о значају повређеног добра и циљу коме служи накнада, али и о томе да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом.

Правична новчана накнада која се досуђује у складу са наведеном законском одредбом представља сатисфакцију којом се ублажавају поремећаји у душевној сфери оштећеног и омогућава да за себе оствари неку пријатност. Наиме, душевни болови због неосноване осуде, односно неоснованог лишења слободе представљају јединствени вид штете који обухвата све штетне последице везане за личност оштећеног проистекле из неоправдане осуде, односно неоснованог лишења слободе. Сходно томе, за ту штету досуђује се један износ накнаде, при чијем се одмеравању узимају у обзир све околности конкретног случаја, а пре свега углед који је оштећени раније уживао у својој средини, породични и друштвени статус, однос средине према њему после лишења слободе, тежину и природу кривичног дела који су му стављени на терет, време трајања и услови лишења слободе, могућност запослења и све друге околности које су утицале на природу, тежину и трајање душевних болова и патњи.

Имајући у виду наведене критеријуме за одређивање правичне накнаде, правилно је по налажењу Врховног касационог суда, другостепени суд закључио да износ од 4.000.000,00 динара представља правичну накнаду тужиоцу за претрпљене душевне болове, који је сразмеран јачини трајања душевних болова које је тужилац претрпео и последицама које су због претрпљених болова трајно остале. Приликом одмеравања накнаде узети су у обзир значај повређеног добра и циљ коме служи правична накнада, а то је ублажавање последица претрпљених болова. Досуђивање већег износа не би било у складу са сврхом која се остварује правичном новчаном накнадом.

На другачију оцену правилности примене материјалног права од стране другостепеног суда није од значаја позивање тужиоца у ревизији да је другим лицима у другим парничним поступцима досуђена накнада штете у већем износу него што је тужиоцу, рачунајући по једном дану проведеном у затвору, обзиром да се висина накнаде штете не утврђује по дану проведеном у затвору, него према критеријумима прописаним одредбом члана 200. став 2. ЗОО.

Неосновани су наводи ревизије о дискриминацији тужиоца у односу на лица која потражују и остварују судску заштиту права на накнаду штете због неоснованог притвора досудом већих износа, управо из разлога што се не ради о лицима у истој чињенично-правној ситуацији. Тужилац је (делимичну) сатисфакцију доживео првенствено у поступку рехабилитације доношењем и објављивањем одлуке која представља признање и декларацију државе за незаконито поступање према тужиоцу као рехабилитованом лицу, што је, иако недовољна сатисфакција, у знатној мери умањило душевне болове тужиоца због неоснованог лишења слободе. По оцени Врховног касационог суда, износ досуђен тужиоцу за тражени вид нематеријалне штете, заједно са осталим мерама (рехабилитација, одлука надлежног државног органа, односно признање државе да је овде учињена грешка и др) може да доведе до успостављања поремећене психичке равнотеже код тужиоца због учињених повреда његових права. Досуђивање вишег износа новчане накнаде било би противно члану 200. став 2. Закона о облигационим односима, како је то правилно и закључио другостепени суд.

Из изнетих разлога, Врховни касациони суд је применом одредбе члана 414. ЗПП одлучио као у изреци пресуде.

**Председник већа-судија,
Марина Милановић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић